

USA och Ryssland: Kampen om Arktis

Nationell säkerhet utifrån ett amerikanskt och ett ryskt perspektiv

Ellen Andreasson
Alva Linnér

Abstract

Russia and the United States have a history of conflict, a history that may repeat itself with the changing of the Arctic. Is a warming Arctic bringing back tendencies of the Cold War to the region? Since the record low sea ice levels in the Arctic was measured in 2007, the exploitation of the region's dire natural resources has become easier. After that year, a new era of militarization started in the region, which was further fueled by the Russian annexation of Crimea in 2014. This is seen in the increased mention of "national security" in both Russia's and the United States' official Arctic policies. Drawing on theories of securitization and security dilemmas, in this essay we analyze why the Arctic has become an area of interest for national security the two superpowers. We compare how the policies refer to national security and how the Arctic has changed between 2007 and 2019. Further, we discuss how the two superpowers frame opportunities and threats in the changing Arctic to their national security.

Key words: the Arctic, national security, securitization, security dilemma, Russia, United States, militarization

Antal ord: 7366

Innehållsförteckning

1 Introduktion	1
1.1 Syfte och forskningsfråga	2
2 Teoretiskt ramverk	4
2.1 Tidigare forskning	4
2.2 Val av teorier	5
2.3 Säkerhetsisering	5
2.4 Säkerhetsdilemmat	6
3 Metod	7
3.1 Forskningsdesign	7
3.2 Val av fall	8
3.3 Variabler	8
3.4 Operationalisering	9
3.5 Avgränsningar	10
3.6 Material	10
4 Empiri	12
4.1 Tidigare spänningar mellan USA och Ryssland i Arktis	12
4.1.1 Kalla kriget	12
4.1.2 2007: starten på en ny era i Arktis	13
4.1.3 Krimannekteringen 2014	14
4.2 Vad händer nu?	14
4.3 Resultat	16
4.3.1 Koppling till nationell säkerhet i dokumenten	17
5 Analys	19

5.1 Rekordlåga havsisnivåer 2007 och annekteringen av Krim	21
5.2 Militarisering kring Arktis	23
5.3 Sammanfattning av analys	24
6 Slutsats	25

1. Introduktion

I samband med den globala uppvärmningen går Arktis igenom betydande förändringar. År 2007 förlorade Arktis den största andelen is under ett år som hittills hade registrerats sedan mätningarna började 1979. Det var en förändring som inte hade förutsetts, vilket förändrade säkerhetsläget kring Arktis och gjorde regionen allt mer intressant inom geopolitiken (Wilson Rowe 2020:2).

I och med ökade medeltemperaturer världen över smälter de Arktiska isarna allt snabbare, särskilt eftersom temperaturerna vid polerna ökar betydligt mer än det globala genomsnittet (Kirtman et al 2013:956). Under de uråldriga isarna finns det en stor sannolikhet att det finns digra naturrikedomar, framförallt olja och gas, som i och med nedsmältningen blir tillgängliga för exploatering. U.S. Geological Survey beräknade 2009 att Arktis har omkring 90 miljarder fat olja, 5 miljarder kubikmeter av naturgaser och 44 miljarder fat flytande naturgaser (Scopelliti & Condee Perez 2016:672). I och med att Arktis är relativt outforskat och delar av det även är en del av “den globala allmänningen”, finns det ökade möjligheter för stater att få tillgång till värdefulla resurser som tidigare varit omöjliga att utvinna (Byers 2019:38). Världsekonomin fortsätter att vara fossilberoende inom överskådlig tid, vilket gör att framtida kontroll över dessa naturresurser kan bidra mycket lukrativt till de stater som exploaterar dem (Scopelliti & Conde Pérez 2016:672). Upptiningen innebär även att andra naturresurser, som mineraler, kan bli tillgängliga samt möjliggör nya handelsrutter för den globala världshandeln, exempelvis Nordostpassagen. Även det ökar incitamenten för regional kontroll över området då det blir en möjlighet för ökad ekonomisk utveckling för stater med suveränitet över de territorierna (Flake 2017:19).

Delar av det Arktiska territoriet tillhör stater inom den arktiska cirkeln. De staterna är Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige, Kanada, Ryssland och USA, vilka alla även ingår i det Arktiska rådet. Rådet fungerar som en plattform för samarbete och diskussion för staterna och ursprungsbefolkningar (Arctic Council 2018). Enligt Förenta Nationernas havsrättskonvention (UNCLOS) sträcker sig staters exklusiva ekonomiska zon (EEZ) 200 sjömil från deras kust (Flake 2015:74). Då stora delar av Arktis är en del av “den globala allmänningen”, finns det incitament för stater att försöka expandera sina EEZ:s (Shea 2019).

Även länder som inte har territorium i Arktis söker inflytande i regionen. Tretton stater, som Kina, Indien, Japan, Schweiz och Spanien, har till exempel sökt observatörsstatus i Arktiska rådet (Arctic Council 2019).

Två stater som visar ett allt större ekonomiskt och politiskt intresse för Arktis är USA och Ryssland. Bådas arktiska territorium har enligt beräkningar 20 % respektive 52 % av Arktis kolväteresurser (Kiel 2014:168). Båda ländernas säkerhets- och politiska strategier om Arktis har sedan 2007 uppdaterats ett flertal gånger, med en ökande betoning på regionens betydelse för deras nationella säkerhet (se tabell 4.1). Säkerhetiseringen kring Arktis kan även ses genom återöppnande av gamla ryska militärbaser samt den ökade närvaron av den amerikanska militären genom bland annat samarbete med NATO (Mikkola 2019:4). De politiska spänningarna efter Rysslands annektering av Krim 2014 kan potentiellt också avspegla sig i motsättningar gällande Arktis mellan länderna. Det förändrade säkerhetsläget kring Arktis har väckt frågor om området kan leda till konflikt mellan stormakterna (Wilson Rowe 2020:4).

1.1 Syfte och forskningsfråga

Syftet med denna uppsats är att analysera hur USA och Ryssland använder Arktis som en fråga för sin nationella säkerhet. Vi vill även undersöka hur kopplingen mellan Arktis och ländernas nationella säkerhet har förändrats mellan 2007 och 2019, i med den ökade militariseringen, det ändrade politiska läget och sjunkande havsisnivåer i regionen.

Vi vill också utreda hur USA och Ryssland skiljer sig åt när det gäller hur de presenterar Arktis som ett nationellt säkerhetshot. Vi ämnar använda säkerhetiseringsteorin för att analysera hur kopplingen har förändrats över tid. Vidare vill vi se om och hur länderna presenterar varandra som ett hot för deras nationella säkerhet i regionen. Vi vill slutligen utforska om ett säkerhetsdilemma har uppstått mellan stormakterna och om detta kan förklara den ökade militariseringen i regionen. Syftet är därmed att analysera hur hotet ter sig idag och har förändrats över tid. För att göra det använder vi oss av följande forskningsfråga:

Hur har det förändrade läget i Arktis påverkat hur USA och Ryssland kopplar sin nationella säkerhet till området?

2. Teoretiskt ramverk

2.1 Tidigare forskning

Nationell säkerhet är ett mycket diskuterat ämne inom internationella relationer, som betonar staten som referensobjekt i säkerhetsfrågor (Jarvis & Holland 2015:98). Forskningen kring Arktis och nationell säkerhet är dock relativt ny. Majoriteten av artiklarna och böckerna som diskuterar Arktis och säkerhet sträcker sig från 2007 till nutid. Troligtvis beror det på att 2007 uppmättes rekordlåga nivåer av Arktis havsis, vilket ökade staters intressen i området såväl som akademiskt och forskningsintresse (Flake 2015:77). Inom forskningsområdet nationell säkerhet och Arktis diskuteras främst huruvida de ökade spänningarna och aktiviteter i området kan leda till konflikt. Forskningen lyfter även samarbetet i regionen, och pekar på det Arktiska rådet som en plattform för de arktiska staterna att samarbeta (Brosnan et al. 2011; Byers 2017; Scopelliti & Conde Pérez 2016; Berkman & Vylegzhanin 2013). Den största andelen av forskningen diskuterar och jämför alla Arktiska staters policys med varandra, men det finns även forskning med fokus på Ryssland som primär aktör med speciell betoning på Arktiska relationer efter annekteringen av Krim (Flake 2015; Rahbek-Clemmensen 2017; Heier 2018).

I analyserandet av den tidigare forskningen ser vi en forskningslucka när det gäller Arktis och dess koppling till den nationella säkerheten. Genom att analysera ämnet utifrån säkerhetsisering och säkerhetsdilemmat vill vi utveckla en diskussion om staters strategier och dispyter i området. Samtidigt använder vi oss av säkerhetsisering för att nå en djupare förståelse om hur Ryssland och USA allt mer betonar Arktis som en del av den nationella säkerheten. Genom att fokusera på de två stormakterna i området, Ryssland och USA, bidrar vi också till en mer djupgående analys av aktörerna, då tidigare forskning främst fokuserar på Ryssland i förhållande till resten av de Arktiska staterna. Därmed kan vi bidra till tidigare forskning genom att ge en mer detaljerad inblick till de två stormakternas uttalanden och strategier kring regionen, istället för en generell studie av alla arktiska länders strategier vilket tidigare forskning främst har undersökt.

2.2 Val av teorier

Vi har valt att analysera vår forskningsfråga utifrån säkerhetsiseringsteori och teorin om säkerhetsdilemma. Vi har valt de teorierna framförallt för att vi vill analysera hur länderna har kopplat sin nationella säkerhet till Arktis och därmed är det relevant att ha teorier som berör säkerhet, hur det uppstår samt utvecklas. Säkerhetsiseringsteori kan visa på om en eventuell säkerhetsisering skett av Arktis under den tidsperiod vi valt, medan säkerhetsdilemmat kan förklara varför en sådan säkerhetsisering kan ha skett. Likväl kan säkerhetsiseringen av Arktis förklara varför ett säkerhetsdilemma kan ha uppstått eller fortsatt.

2.3 Säkerhetsisering

Säkerhetsiseringsteorin har sitt ursprung i socialkonstruktivistiska Köpenhamnskolan, som utgår ifrån att relationer och kunskap grundar sig i socialt interagerande (Floyd 2013:22). Ole Waever, bland andra, har utvecklat säkerhetsiseringsteorin och menade att säkerhet inte är något definitivt eller föreexisterande essentiellt, utan att hot konstrueras av språk och diskurser (Sjöstedt 2017:3). Ett säkerhetsshot existerar därmed inte av sig själv, utan är något som konstrueras av säkerhetsdiskursen. Det medför att säkerhetsisera aktörer medvetet kan framställa fenomen som säkerhetsshot för att driva en underliggande politisk agenda (Dannreuther 2017:22).

Säkerhetsisering frångår den klassiska synen på säkerhet som något definitivt, och pekar istället på det som en process (Dannreuther 2017:22). En säkerhetsiseringsprocess innebär att ett fenomen beskrivs som ett existentiellt hot till referensobjektet, och därmed flyttas från den ”vanliga” policy-agendan, t.ex. miljö, energi eller handel, till den om nationell säkerhet. Genom att framställa en företeelse som ett säkerhetsshot för den nationella säkerheten och fortlevnaden av staten, öppnar man upp för exceptionella åtgärder att vidtas för att avvärja hotet (Dannreuther 2017:23; Stern 2017:184), till exempel militära sådana (Johansson 2017:280-281). Säkerhet blir därmed ett politiskt verktyg för att mobilisera stöd för handlingar av referensobjektet, exempelvis staten, som i vanliga fall inte skulle ses som lika legitima (Dalby 2009:48).

I med att säkerhetsisering innebär en förändring av säkerhetsdiskurser, är de säkerhetsiserande aktörerna de med auktoritet och makt att göra det, samt kan nå ut till ett bredare kollektiv. Det är därmed mottagandet av målgruppen som till stor del avgör hur väl säkerhetsiseringen lyckas implementeras (Sjöstedt 2017:3).

2.4 Säkerhetsdilemmat

Till skillnad från säkerhetsisering som är kopplat till socialkonstruktivismen är säkerhetsdilemmat förknippad med realismen. Teorin ser det internationella systemet som anarkiskt då det saknar en övergripande auktoritet (Fjelde 2017:89). Då den anarkiska ordningen inte erbjuder trygghet, leder det till att grupper eller individer konstant lever i en osäkerhet, med rädslan att andra kommer att ta deras makt. Osäkerheten driver grupper och individer att samla mer makt, för att undvika andra gruppers dominans (Herz 1950:157). Säkerhetsdilemmat diskuteras även på statlig nivå, där den mellanstatliga maktkampen är synlig. Teorin menar att stater konstant lever i osäkerhet, eftersom de aldrig kan vara säkra på om andra har fredliga eller våldsamma intentioner (Snyder 1984:461). Osäkerheten leder till en upprustningsspiral, där stater samlar militär makt i respons till att andra stater gör samma sak (Waltz 1988:619).

3. Metod

3.1 Forskningsdesign

Vår studie har en jämförande forskningsdesign för att bedöma skillnader mellan USA:s och Rysslands nationella säkerhetsstrategier kring regionen Arktis. Vår studie är huvudsakligen en kvalitativ analys av primärmaterial som utgörs av officiella dokument och uttalanden från USA och Ryssland. Vi kompletterar detta med en kvantitativ studie av antalet uttalanden som kopplas till nationell säkerhet och Arktis i de officiella strategidokumenterna från respektive land.

Vi kategoriserar den kvantitativa empirin från fem olika dokument om respektive länders arktiska strategier utifrån begreppen “national security”, “national interests”, “Russia/United States”, “resources” och “military”. Valet av begreppen “national security”, “national interest” och “resources” grundas i att de till stor grad kopplas till den nationella säkerheten i dokumenten. Begreppet “military” har vi använt för att undersöka ett eventuellt säkerhetsdilemma och militarisering. “Russia/USA” används för att mäta hur intressen eller hotbilden av den andra parten potentiellt har utvecklats över tid.

Då begreppet “national security” har benämnt även i synonymer som “homeland security”, “Russian Federation security”, “United States security” och “our security” har vi även räknat med de termerna under samlingsbegreppet. Vi har undersökt begreppet “Russia” i de amerikanska dokumenten, samt “United States” och dess förkortningar i Rysslands dokument. För att skapa en översikt över den kvantitativa analysen presenterar vi resultaten i en tabell.

De amerikanska dokumenten vi använder oss av för vårt resultat är *National Security Presidential Directive/NSPD -- 66* från 2009, *National Strategy for the Arctic Region* från 2013, samt *Report to Congress: Department of Defense Arctic Strategy* från 2019. De ryska dokumenten vi använder oss av är *Russian Federation Policy for the Arctic to 2020*, från 2008, samt den reviderade versionen av samma dokument från 2013.

Vi analyserar resultatet av tabellen genom att använda oss av säkerhetsisering och säkerhetsdilemmat för att förstå hur Ryssland och USA kopplar deras nationella säkerhet till Arktis. Vi jämför även respektive stats strategier genom åren för att peka på eventuell säkerhetsisering och påbörjat säkerhetsdilemma.

3.2 Val av fall

Vi har valt att begränsa vår analys till de arktiska staterna USA och Ryssland. Urvalet gjordes då båda är stormakter i världssamfundet och har de starkaste ekonomierna i den arktiska regionen (The World Bank 2018). Båda har även visat på ett ökat intresse kring Arktis och dess militära och ekonomiska möjligheter på senare år. USA och Ryssland är de länder med störst tillgångar till naturresurser i området (Kiel 2014:168). Därmed är de även de två arktiska staterna som har mest att vinna ekonomiskt vid eventuell utvinning av Arktis resurser.

Samtidigt finns det redan existerande spänningar mellan de två staterna, något som kulminerade under kalla kriget, men än finns kvar än idag. Faktum är att Arktis redan då var strategiskt viktigt för parterna vid ett eventuellt kärnvapenkrig (Rahbek-Clemmensen 2016:11). I och med att relationerna mellan de två har historiskt varit instabila finns det därmed förexisterande incitament till att säkerhetsisera den andres handlingar, vilket därmed skapar goda förutsättningar för att analysera substantiellt.

3.3 Variabler

Den *beroende variabeln* som vi kommer att undersöka är kopplingen mellan nationell säkerhet och Arktis. Nationell säkerhet kan definieras på olika sätt och är beroende av kontexten, men de flesta definitionerna av begreppet grundar sig på samma värden. Jarvis och Holland menar att definitionerna generellt betonar bevarandet av den suveräna staten, bibehållandet av den ekonomiska och politiska stabiliteten i staten och skyddandet av hot mot nationens normer (Jarvis & Holland 2014:99). I vår undersökning kommer vi att använda oss av den "generella" definitionen av nationell säkerhet såsom Jarvis och Holland beskriver den, där framförallt staten beskrivs som referensobjekt. Definitionen kan ge en generell blick på

ämnet, vilket vi menar kan ge en rättvis bild av hur både Ryssland och USA, som är två stater med traditionellt olika politiska normer, ser på nationell säkerhet.

Vår *oberoende variabel* är det förändrade läget i Arktis. I med den globala uppvärmningen och den ökade tillgängligheten av naturresurser i regionen är Arktis ett område som är konstant under förändring, både fysiskt och politiskt. De förändringar som vi kommer att undersöka och som främst har ändrat situationen i Arktis är nedsmältningen av havsisen, annekteringen av Krim och militariseringen av Arktis.

3.4 Operationalisering

Vi kommer att undersöka kopplingen mellan våra variabler med hjälp ovan nämnda tabell. Vår beroende variabel nationell säkerhet och Arktis kommer därmed analyseras genom resultaten, som ger en koppling till staternas arktiska policys och deras syn på nationell säkerhet. För att undersöka vår oberoende variabel kopplar vi våra resultat till den faktiska ökade närvaron av militär i Arktis, samt de förändrade politiska läget under tidsperioden, bland annat i med den ryska annekteringen av Krim. Analysen görs genom att studera *förändringen* av antal gånger begreppen vi undersöker nämns i dokumenten.

Analysen görs både mellan dokumenten från samma stat, men jämförs även mellan de bägge med fokus på hur kopplingen till den nationella säkerheten och Arktis har förändrats över tid. I vår analys tar vi dock hänsyn till att vi har mer information om USA, då vi använder ett dokument som publicerades 2019 och inte har ett likvärdigt dokument från Ryssland. Ryssland utvecklar i skrivande stund sin nya arktiska policy som ska publiceras 2020 och finns därmed inte tillgängligt (Putin 2019). Dock anser vi att analysen av utvecklingen i säkerhetsiseringen kan fördjupas genom att se till de nuvarande amerikanska säkerhetsintressena i regionen. Därmed gjorde vi avvägningen att ändå inkludera USA:s dokument från 2019 i vår analys.

Vi är även medvetna att dokumenten är olika långa, och att en viss ökning eller minskning i gånger vissa begrepp nämns kan påverkas av det. Samtidigt är inte skillnaderna i storlek så betydande att det förändrar den generella utvecklingen.

3.5 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa vår analys till de arktiska policys som publicerades mellan 2007-2019 av USA och Ryssland. Anledningen till varför vi har valt dokument från 2007 tills nutid är på grund av det ökade fokuset på Arktis som ett säkerhetsintresse efter att rekordlåga isnivåer registrerades 2007.

Som tidigare nämnts har vi även valt att avgränsa oss till Ryssland och USA som aktörer istället för att diskutera andra arktiska staternas säkerhetsstrategier. Vi motiverar valet i med att stormakterna har militär och ekonomisk makt samtidigt som de ökar deras närvaro i regionen.

3.6 Material

Vi utgår från fem dokument publicerade av Ryssland och USA som även presenteras i tabellen. *National Security Presidential Directive/NSPD -- 66* från 2009 signerat av USA:s dåvarande president George W. Bush, *National Strategy for the Arctic Region* från 2013 signerat av hans efterträdare Barack Obama, samt *Report to Congress: Department of Defense Arctic Strategy* från 2019 av USA:s försvarsdepartement. De ryska dokumenten vi använder oss av är *Russian Federation Policy for the Arctic to 2020* signerat av Ryssland dåvarande president Dmitrij Medvedev från 2008 samt den reviderade versionen av samma dokument från 2013 som signerades av den nuvarande presidenten Vladimir Putin.

Motiveringen till varför vi har valt just de dokumenten är på grund av att de har publicerats nära varandra tidsmässigt. USA har ett antal olika arktiska policys som är publicerade av flera av deras olika departement. Anledningen till varför vi valde försvarsdepartementets arktiska policy från 2019 är för att det är den senaste uppdaterade policyn och ger därmed en kontemporär inblick till dilemmat från det amerikanska perspektivet.

För att komplettera källorna använder vi oss också av uttalanden från Rysslands president Putin samt USA:s utrikesminister Michael Pompeo. Putin talar i ett panelsamtal på "the Arctic International Forum" i april 2019, tillsammans med representanter från Finland,

Norge, Island och Sverige. Pompeo talar på ett möte inför Arktiska rådet i maj 2019. Då uttalandena och USA:s policydokument är från 2019 kan vi studera hur säkerhetsstrategierna har ändrats från 2008 till nutid. Vi kommer även att komplettera vårt primärmaterial med sekundärkällor i form av tidigare forskning för att bredda vår analys.

4. Empiri

4.1 Tidigare spänningar mellan USA och Ryssland i Arktis

4.1.1 Kalla kriget

De spända relationerna mellan USA och Sovjetunionen nådde sin kulmen under kalla kriget 1947-1991 och under den perioden var Arktis ett av de mest militariserade områdena i världen (Rahbek-Clemmensen 2016:11). För båda staterna var kontroll över Arktis viktigt för att skydda sin nationella säkerhet (Keil 2014:170). Då den arktiska zonen ligger mellan de två staterna, var det under kalla kriget strategiskt fördelaktigt för Sovjetunionen respektive USA att installera kärnvapenmissiler vid respektives arktiska kust (Byers 2018:36). Båda staterna använde även Arktis som transportleder för vapen, ubåtar med kärnvapen cirkulerade under isen och radarsystem installerades under ytan för hoten underifrån (Byers 2018:37; Granholm et al 2016:44).

Vid slutet av kalla kriget demilitariserades Arktis till stor del (Rahbek-Clemmensen 2016:10). Ryssland skar ned på sin militära budget och var tvungna att stänga ned många av sina arktiska baser av ekonomiska skäl (Byers 2018:37). Som en följd av det, lade även USA ned många av sina arktiska baser och minskade den militära aktiviteten i områden (Granholm et al 2016:44).

När kalla kriget kom till sitt slut ökade samarbetet, bland annat genom Rysslands dåvarande president Michail Gorbatsjovs förespråkande för en gemensam institution för samarbete kring frågor i regionen (Wilson Rowe 2020:2). 1996 grundades det Arktiska rådet, som främjar det biologiska, ekonomiska och politiska samarbetet i regionen och även gemensamma militära övningar har utförts (Byers 2018:33).

4.1.2 2007: starten på en ny era i Arktis

Sommaren 2007 var havsisarna i Arktis rekordlåga, och världen kunde nu med säkerhet konstatera att området var under betydande förändring. I med ett förtunnande av havsisen blev de resurser som beräknades finnas på Arktis botten tillgängliga för exploatering (Wilson Rowe 2020:2). De låga isnivåerna möjliggjorde även kortare handelsrutter, för exempelvis Nordostpassagen, eftersom isbrytare enklare kunde skapa passager (Brosnan et al 2011:173).

Ryska ubåtar placerade i augusti 2007 en rysk flagga gjord av titan på Nordpolens botten, på 4200 meters djup, som tolkades vara ett sätt att visa på sin suveränitet i området och att expandera sin EEZ. Ryska bombflygplan kunde upptäckas över den arktiska zonen samma år, samt två nya ryska brigader (Keil 2014:167). Rysslands flagghandling och ökade militära aktivitet på Arktis fick kringliggande arktiska stater att reagera och det politiska läget kring Arktis förändrades. Placerandet av staters flaggor på utforskade områden har länge varit symbol för annekteringen av dem, likt att USA:s flagga på månen var symbolen för att Ryssland blivit besekrat i rymdkapplöpningen. Rysslands agerande gav därmed start till en ny politisk era för Arktis (Granholm et al 2016:48).

Eftersom Ryssland har 53% av den arktiska kusten, och därmed även störst EEZ har de naturligt ett försprång i kapplöpningen av Arktis resurser (Granholm et al 2016:77, Devayatkina 2018). Ryssland har redan investerat mycket i Arktis, då de är ekonomiskt beroende av regionens energikällor. Det här är till skillnad från USA, som inte har behövt förlita sig lika mycket på regionens resurser för sin energisäkerhet (Encyclopaedia Britannica 2019). Dock har även USA visade ökat intresse i regionen strax efter 2007, då den dåvarande presidentens Bush arktiska policy som publicerades i början av 2009 var USA:s första arktiska policydokument sedan 1994 (O'Rourke et al 2019:9).

4.1.3 Krimannekteringen 2014

Trots Rysslands agerande 2007 har Arktis präglats mer av samarbete än av konflikt mellan dess stater, men Rysslands annektering av Krim 2014 skadade till viss del USA och Rysslands relativt goda relation i området. Annekteringen ledde till att USA, EU, Kanada och Norge påbörjade ekonomiska sanktioner mot Ryssland (Byers 2019:34). I och med

sanktionerna drabbades den ryska oljeproduktionen, då de innebar att Ryssland inte längre kunde använda sig av västerländsk teknologi eller resurser i borrhoprojekt i Arktis (Granholm et al. 2016:17). Det militära samarbetet mellan länderna i Arktis upphörde också i samband med händelsen. Till exempel stoppades "US-Russia-Norway naval exercise", "Northern Eagle" samt allt samarbete mellan USA-allierade NATO och Ryssland (Byers 2019:34). Förutom det militära samarbetet och ekonomiska sanktioner, har relationerna mellan USA och Ryssland generellt förblivit detsamma. Annekteringen av Krim hade inte stor påverkan på samarbetet kring exempelvis fiske, eftersökning och räddning, handel med olja och gas, eller frakt av gods (Byers 2019:34). Även samarbetet inom Arktiska rådet fortsatte som vanligt efter annekteringen av Krim.

Ryssland har rapporterat att NATO blev mer aktivt i området 2014, då det observerades att antalet stridsflyg från NATO hade fördubblats (Byers 2017:385). NATO:s ökade närvaro oroade Ryssland, som är det enda landet i Arktis-kusten som inte är medlem i NATO. Ryssland har därmed påpekat att den ökade NATO-närvaron underminerar landets strategiska varningssystem, och höjde beredskapen hos de ryska försvarskommandona i Murmansk och St.Petersburg samt tillhörande flottor i Barents hav och Östersjön (Heier 2018:268). Den förändrade relationen mellan Ryssland och USA och den ökade militära närvaron efter annekteringen av Krim ledde till stor internationell uppmärksamhet om risken för en framtida konflikt på Arktis (Wilson Rowe 2020:4).

4.2 Vad händer nu?

På senare år, speciellt efter den ryska annekteringen av Krim, har ökad aktivitet skett på Arktis. Till exempel blir Kina en allt större aktör i regionen, som 2018 publicerades deras första arktiska policy (The State Council Information Office of the People's Republic of China 2018). Ryssland fortsätter dock vara den mest aktiva aktören i regionen, både militärt och när det gäller utvinning av naturresurser. Den arktiska regionen är ekonomiskt viktigt för Ryssland, då mycket av landets inkomst kommer från energisektorn och därmed är utvinningen av gas och olja i den arktiska regionen betydelsefull (Rahbek-Clemmensen 2017:4). I med de ekonomiska sanktionerna mot Ryssland som infördes av EU och USA efter annekteringen av Krim blir exporten av olja och gas ännu viktigare för Rysslands ekonomi

och därmed också området Arktis som är otroligt resursrikt (Lanteigne 2018). Ryssland har ökat närvaron i området genom att återigen öppna militärbaser som var aktiva under kalla kriget samt etablerat nya (Mikkola 2019:4). De har också satsat på bland annat etablering av regionala isbrytare och radarstationer (Devayatkin 2018). Landet har också genomfört ett antal militärövningar i området (Byers 2019:37). Ryssland har även planer på att publicera en ny nationell arktisk strategi 2020, som ska innehålla planer fram till 2035 (Putin 2019).

USA har också visat en ökad aktivitet i Arktis, även om det är i mindre skala än Rysslands satsningar. Till exempel har de förbättrat deras andra flotta (flottan i USA:s marin ansvarig för östkusten och Nordatlanten) och håller på att bygga flera nya isbrytare (Lanteigne 2018). Tillsammans med NATO var USA involverade i militärövningen "Trident Juncture 18" 2018, där 50.000 soldater tränade i norra Norge, inför en potentiell konflikt. I "Trident Juncture 18" medverkade även Sverige och Finland, alltså alla arktiska länder utan Ryssland (Mikkola 2019:8). Under Trump-administrationen har USA även visat ökat intresse för Grönland, bland annat med planer på att öppna ett nytt konsulat i området för att komma närmare den arktiska regionen (Soendergaard Larsen & Gramer 2019).

År 2019 hölls tal inför det Arktiska rådet av Rysslands president Vladimir Putin respektive USA:s utrikesminister Michael Pompeo som var talande för ländernas syn och planer för Arktis framöver. Pompeo talar huvudsakligen om Arktis som ett växande intresseområde för USA, och de meningsfulla resurserna i regionen, samt Ryssland och Kina som potentiella hot för samarbetet i regionen. Pompeo nämner även den ryska annekteringen av Krim som bevis på Rysslands impulsiva beteende (Pompeo 2019). Putin talar också om betydelsen av resurser och samarbete, och diskuterar även Rysslands nuvarande arktiska strategi (Putin 2019).

4.3 Resultat

Tabell 4.1: Begreppsansvändning i Ryssland och USA:s arktiska policys

<i>Arktisk strategi (h)</i> <i>Begrepp (v)</i>	Ryssland 2008	USA 2009	Ryssland 2013	USA 2013	USA 2019
Nationell säkerhet	5	10	12	16	25
Nationella intressen	8	17	5	20	32
Resurser	17	23	31	24	5
USA resp. Ryssland	0	4	0	0	25
Militär	9	1	12	1	15

Utifrån resultatet kan vi identifiera ett antal ändringar genom åren. Ryssland hänvisar till exempel till deras nationella säkerhet 12 gånger i deras reviderade arktiska policy från 2013, medan de endast nämner ämnet 5 gånger i versionen från 2009. Liknande ökning finns också i USA:s officiella dokument om arktiska strategier. År 2009 nämndes nationell säkerhet 10 gånger, 2013 16 gånger, och 2019 25 gånger. Det här tyder på en ökad koppling både i USA och i Ryssland mellan situationen i Arktis och den nationella säkerheten.

Till skillnad från nationell säkerhet har begreppet "nationella intressen" inte visat på en lika tydlig ökning i användning i de officiella arktiska strategierna från Ryssland och USA. Ryssland nämner nationella intressen 8 gånger 2008, jämfört med endast 5 gånger 2013. USA använder begreppet betydligt mer; 17 gånger 2009, 20 gånger 2013 och 32 gånger 2019. Resultatet visar att USA kopplar Arktis mer till sina nationella intressen än vad Ryssland gör. Då Rysslands arktiska strategi för 2020 inte har publicerats ännu är det svårt att avgöra om det går att finna samma utvecklingstendens när det gäller Rysslands kopplingar mellan Arktis och sina nationella intressen. När det kommer till resurser nämner Ryssland begreppet 23 gånger 2009 jämfört med 31 gånger 2013. USA har minskat användandet av

ordet, då det refererade till resurser 23 gånger 2009, 24 gånger 2013 men endast 5 gånger 2019.

I tabellen framgår det även hur många gånger respektive dokument nämner den andra parten, vilket i uppsatsens fall är USA och Ryssland. Genom tabellen ser vi att Ryssland varken 2008 eller 2013 benämnde USA i sina arktiska strategier, medan USA benämnde Ryssland 4 gånger 2008. I 2013-dokumentet sjunker dock antalet till noll. Samtidigt ser vi en markant ökning av antalet omnämmanden av Ryssland i USA:s 2019-dokument, vilket tyder på att Ryssland åter igen står högt upp på säkerhetsagendan för USA.

Om vi ser till begreppet militär, kan vi konstatera hur Ryssland både 2008 och 2013 valt att benämna det betydligt fler gånger än USA och med en ökning från 9 till 12 gånger från 2008 till 2013. USA i sin tur nämnde militär endast 1 gång både i dokumenten från 2009 och för 2013. I 2019:s dokument finns dock en markant förändring, till 15 gånger. Samtidigt är det viktigt att nämna att dokumentet från 2019 är från USA:s försvarsdepartement, till skillnad från de två andra, vilket skulle kunna förklara den ökningen.

4.3.1 Koppling till nationell säkerhet i dokumenten

I Rysslands dokument från 2008 och det reviderade dokumentet från 2013 presenteras den nationella säkerheten på olika sätt. I den första versionen framgår inte en lista av nationella säkerhetsintressen såsom i de resterande dokumenten och därmed blir inte deras mål lika tydliga. Dock betonar Ryssland nödvändigheten att skydda sina nationella gränser och suveräna territorium inom den arktiska cirkeln (Russian Federation 2008).

I versionen från 2013 presenteras kopplingen mellan den nationella säkerheten och Arktis tydligare. Ryssland listar den socio-ekonomiska, teknologiska och vetenskapliga utvecklingen i regionen, etableringen av modern informations- och telekommunikations-infrastruktur, miljösäkerhet, internationellt samarbete och det militära skyddandet av den ryska statsgränsen som prioriteringar för den nationella säkerheten i Ryssland (Russian Federation 2013).

I USA:s nationella presidentdirektiv från 2009 listas ett antal olika nationella säkerhetsintressen. Dokumentet nämner till exempel förhindrandet av terroristattacker på Arktis, skydda den amerikanska suveräniteten, behålla "freedom of the seas", samt militärt försvar genom exempelvis missiler, "early warning" och närvaron av kustbevakning (The

White House 2009). I det amerikanska dokumentet “National Strategy for the Arctic Region” från 2013 nämns utvecklingen av infrastruktur och strategi i regionen, öka medvetenhet av säkerhetsfrågor i regionen, skydda “the freedom of the seas” och förse energisäkerhet för framtida USA som prioriterade nationella säkerhetsintressen (The White House 2013). I det amerikanska försvarsdepartementets dokument från 2019 nämns skyddandet av USA:s suveränitet, samarbete i Arktis, och Arktis som ett potentiellt område för konkurrens som främsta ämnen kopplade till USA:s nationella säkerhet (Department of Defense 2019).

En stor förändring som har skett i USA:s dokument mellan 2009 och 2019 är framställandet av Ryssland som ett nationellt säkerhetshot. I policyn från 2009 nämns Ryssland i samband med ett dokument de först tänker ratificera när Ryssland gör det (The White House 2009). I Department of Defenses strategi från 2019 framställs Ryssland mycket mer som ett hot mot den amerikanska säkerheten, genom att peka på hur Ryssland har militariserat kring Arktis samt hur en konkurrens om resurser kommer uppstå mellan länderna (Department of Defense 2019).

5. Analys

Genom resultatet är det tydligt att båda länderna för varje policy-agenda har betonat Arktis betydelse för den nationella säkerheten allt mer. Utifrån Waevers teori om säkerhetsisering är det diskurser som avgör vad som utgörs som säkerhetshot mot referensobjektet (Sjöstedt 2017:3). Resultatet från tabellen visar på en successiv säkerhetsisering av Arktis som en viktig region för både Rysslands och USA:s nationella säkerhet. Begreppet nationellt intresse ökar för USA gradvis i takt med begreppet nationell säkerhet. Det tyder på att deras nationella intressen i Arktis allt mer förknippas med säkerhet.

Genom att analysera den koppling som USA och Ryssland själva gör i deras respektive dokument mellan Arktis och vikten av den nationella säkerheten kan flera likheter utrönas. Till exempel betonar båda staterna betydelsen av att skydda suveräniteten i deras EEZ:s, samtidigt som de betonar avsikten att fortsätta det internationella samarbetet i regionen. Utvecklingen i Rysslands reviderade dokument från 2013 har en ökad betoning av infrastruktur och socio-ekonomisk utvecklings betydelse för nationell säkerhet. Liknande utveckling kan ses i USA:s dokument, där landet poängterar betydelsen av infrastrukturen och energiresurserna i regionen för den nationella säkerheten. Det tyder på att ekonomisk utveckling i allt större grad kopplas till nationell säkerhet för staterna och därmed även till de resurser Arktis besitter.

Båda staterna nämner i sina arktiska policys att världen präglas av allt större fossilberoende (Russian Federation 2008; Russian Federation 2013; The White House 2009; The White House 2013). En stats säkerhet är inte nödvändigtvis endast kopplat till säkerhet från existentiella hot från andra stater, utan kan även innefatta exempelvis energisäkerhet, som just är ett begrepp som även belyses i båda staternas policys i samband med nationell säkerhet. Energisäkerhet kopplas till nationell säkerhet genom, som vi nämner ovan, att staterna pekar på vikten av ekonomisk stabilitet och utveckling för att säkerställa statens ekonomiska styrka, som stärker den nationella säkerheten. I Arktis fall, där de resurser som kan utvinnas till stor del är fossila, blir energisäkerhet aktuellt för att utveckla en ekonomisk säkerhet i regionen.

Med det ökande intresset för Arktis i med havsisens förtunnande blir det allt mer aktuellt för, speciellt Ryssland i med deras ekonomiska beroende av regionen, att se till att tillgängliggjorda resurser kommer i deras händer. Genom att framställa resurser som en nationell säkerhetsfråga, och även peka på hotet mot Rysslands suveränitet över sin EEZ, kan resursutvinning prioriteras och en faktisk exploatering av resurserna ske snabbare och på så sätt se till att andra stater inte kommer åt dem först.

Säkerhetiseringen av resurser kan ses i resultatet genom att Ryssland nämner resurser i sina arktiska strategier markant mycket mer 2013, jämfört med 2007, från 17 till 31, som enligt säkerhetiseringsteorin innebär att landet allt mer framställer naturresurser i Arktis som något som måste föras upp på säkerhetsagendan. Vi kan även se en knapp ökning i USA:s säkerhetisering av resurser mellan 2009 till 2013, 23 respektive 24 gånger, men mängden ligger på en relativt stabil nivå. I 2019 nämns resurser endast 5 gånger, vilket inte pekar på en ökad säkerhetisering. Dock betonar både Pompeo och Putin i talen från 2019 betydelsen av och storleken på de tillgångar som finns tillgängliga i Arktis. Det blir genom säkerhetiseringsteorin därmed tydligt att resurser ses som allt mer kopplade till den nationella säkerheten.

I USA:s dokument från 2019 nämns Arktis även som ett potentiellt område för konkurrens som kopplat till den nationella säkerheten, vilket skulle kunna tyda på en upptrappning av osäkerhet i området. I Pompeos tal inför arktiska rådet nämns Ryssland och Kina ett flertal gånger som ett potentiellt hot för den arktiska regionen. Den ökade oron för att andra aktörer upplevs som potentiella hot för USA:s nationella säkerhet tyder på att ett säkerhetsdilemma spås på i regionen, eftersom stater hamnar i ett säkerhetsdilemma när de upplever att de befinner sig i osäkerhet.

Hur kan vi då förstå denna utveckling? I det följande analyserar vi i vilken mån de oberoende variablerna kan bidra till att förstå USA:s och Rysslands förändrade intresse.

5.1 Rekordlåga havsisnivåer 2007 och annekteringen av Krim

Som tidigare nämnt var 2007 ett betydande år för Arktis framtid. Det var den varmaste sommaren sedan mätningarna startade i regionen och havsisarna var rekordlåga. Smältandet

av isen väckte också intresset i Arktis, då det öppnade nya möjligheter att utvinna en enorm mängd resurser.

Ryssland och USA har båda anledning att vara intresserade av naturresurserna som smältandet av isen ger tillgång till, framförallt de icke-förnybara naturresurser som olja och gas som finns i mängder i den arktiska regionen. Tillgång till resurserna skulle bidra med energisäkerhet för staten, men också vara ekonomiskt gynnsamt genom export. Därmed kan det finnas underliggande politiska intressen av att säkerhetsisera de resurserna och därmed även det område de befinner sig i. Framförallt är Ryssland ekonomiskt beroende av den arktiska regionen, då mycket av landets inkomst kommer från utvinningen av gas och olja i Arktis. En ökad tillgång till resurser skulle alltså kunna förklara Rysslands ökade närvaro från 2007, då det är ett viktigt ekonomiskt område för landet. Samtidigt är USA inte lika ekonomiskt beroende av regionen, vilket kan förklara varför USA inte var lika snabba med att öka närvaron i Arktis efter de rekordlåga havsisnivåerna.

Den förändring som upptäcktes 2007 och insikten av de nya möjligheter för nationell säkerhet den innebar, kan ha varit startskottet för både USA och Rysslands nya arktiska policys 2008 respektive 2009. Starten av ett säkerhetsdilemma skulle också kunna identifieras i Rysslands agerande efter 2007, då Ryssland placerade sin flagga på nordpolens botten, vilket publikt markerade Rysslands intresse i regionen. Därmed startades en säkerhetsiseringsprocess i USA där USA:s arktiska policy skulle kunna ses som en respons till det ökade ryska intresset, då det var deras första arktiska policydokument sedan 1994 .

En annan upptrappning i säkerhetsiseringen av Arktis kopplat till den nationella säkerheten kan ses efter den ryska annekteringen av Krim i 2014. Efter händelsen blev USA:s framställande av Ryssland som ett hot mot den nationella, och regionala, säkerheten allt tydligare. Pompeo uttryckte till exempel oro för Rysslands ökade aktivitet i Arktis i sitt tal till det Arktiska rådet 2019, där han pekade på annekteringen av Krim som ett bevis på att Ryssland tidigare visat på aggressivt beteende. Det ökade fokuset på Ryssland som ett hot ses även i USA:s dokument, som nämner Ryssland 25 gånger 2019, jämfört med 4 gånger 2009 och inte alls 2013. Betoningen av Ryssland som ett hot mot den amerikanska nationen tyder på att hotet har flyttats till säkerhetsagendan, och därmed säkerhetsiserats.

Som sagt ändrades säkerhetsläget ändrades också efter annekteringen av Krim 2014, då det militära samarbetet mellan USA och Ryssland upphörde. Under perioden efter Krim

ses en ökning av militär aktivitet i området, med både ökad rysk och amerikansk närvaro, det senare i och med samarbete med NATO. Den ökade militära närvaron tyder på ytterligare osäkerhet mellan de två stormakterna i Arktis. Som framgår i Pompeos tal till det Arktiska rådet samt det ökade antalet omnämningar av Ryssland i USA:s arktiska strategier kan alltså utvecklingen ha skapat en osäkerhet från USA:s sida om Rysslands intentioner i Arktis. Det spär ytterligare på säkerhetsdilemmat. Det är även tänkbart att de ekonomiska sanktionerna som riktades mot Ryssland påverkade säkerhetsläget i Arktis, eftersom landet därmed blev ännu mer beroende av exporten av olja och gas. Då sanktionerna påverkar Rysslands ekonomi och därmed den nationella säkerheten kan det förklara varför Ryssland blev ännu mer aktivt i området, speciellt som en reaktion till USA:s ökade närvaro i området. Säkerhetsiseringen av Arktis skulle alltså kunna orsakat ett säkerhetsdilemma, eftersom att USA har nämnt Ryssland som ett potentiellt hot på deras säkerhetsagenda, vilket enligt säkerhetsiseringsteorin legitimerar exceptionella åtgärder för att avvärja hotet. Därmed legitimeras en upprustning och ökad militär närvaro i Arktis, vilket påbörjar eller kanske förstärker ett redan existerande säkerhetsdilemma.

Säkerhetsdilemmat i Arktis kan grunda sig i tidigare mindre goda relationer mellan Ryssland och USA, som under kalla kriget var en strategisk punkt för både Sovjetunionen och USA. Under tiden var regionen en av de mest militariserade områdena i världen, med hög amerikansk och sovjetisk närvaro. När Sovjetunionen föll och kalla kriget kom till sitt slut desäkerhetsiserades området, då det inte fanns ett lika tydligt hot mot den nationella säkerheten. I med att Arktis inte längre behövdes som ett strategiskt läge slutade länderna investera lika mycket i militariseringen av Arktis och det säkerhetsdilemma som fanns mellan länderna under det kalla kriget skalades ner. Därmed kan de tidigare spänningarna mellan stormakterna ha lett till att säkerhetsdilemmat och säkerhetsisering legitimerades snabbare och lättare. Det säkerhetsdilemmat som vi ser nu, i med en militarisering av Arktis som återigen har påbörjats, kan alltså grunda sig i den historiska dåliga relationen mellan de två stormakterna.

5.2 Militarisering kring Arktis

Enligt säkerhetsdilemmat leder det uppfattade hotet till en upprustningsspiral, vilket kan ses i och med att både Ryssland och USA har ökat sin närvaro i Arktis efter annekteringen av Krim 2014. Ryssland har till exempel noterat att USA:s och NATO:s ökade militära närvaro ger Ryssland mindre tid för upprustning ifall en konflikt skulle uppstå. Det här har lett till att Ryssland utvecklat sin beredskap vid ett flertal baser samt att de ökat antalet av oannonserade militärövningar. Här ses säkerhetsdilemmat utvecklas, där Ryssland ökar militariseringen som en direkt respons av ökad NATO-närvaro. Upprustningsspiralen stöds ytterligare genom att Ryssland har återöppnat flera gamla militärbaser i den arktiska cirkeln. Utifrån resultaten från tabellen ses också att användandet av begreppet "militär" har ökat i Rysslands arktiska strategidokument, vilket ytterligare tyder på en ökad fokus på militarisering av Arktis.

USA har också ökat den militära närvaron i Arktis, även om det är på en mindre skala än Ryssland. Till exempel har USA satsat mer på den amerikanska flottan i regionen och genomfört flera militära övningar i samarbete med NATO. Det här påvisar fortsättningen av en upprustningsspiral. I med ett allt hårdare säkerhetsläge mellan staterna, framförallt efter Rysslands annektering av Krim, ser vi dessutom en markant ökning i betoningen på militär för den nationella säkerheten i USA:s dokument från 2019. USA har nämnt militären betydligt mer i deras arktiska dokument från 2019 än i tidigare dokument. Det här, i samband med att USA har nämnt Ryssland som ett hot allt oftare efter 2014, tyder på att säkerhetsisering av Arktis som ett nationellt säkerhetsintresse har skett, vilket legitimerar den militära upptrappningen. Det återstår att se hur Ryssland kommer framställa, om än alls, USA i sin nya arktiska policy som publiceras 2020, då de tidigare inte nämnt USA i deras arktiska policy. Dock har Ryssland uttryckt oro för den USA-allierade militäralliansen NATO, en allians som är starkt sammankopplade till USA:s närvaro i området. Rysslands oro för NATO stärks också med att de är det enda arktiska landet som inte samarbetar med NATO.

5.3 Sammanfattning av analys

Vi kan konstatera att säkerhetsdilemmat och säkerhetsiseringen av Arktis är något som har utvecklats på senare år, speciellt i samband med de rekordlåga havsisnivåerna 2007 och den fortsatta nedsmältningen samt med annekteringen av Krim 2014. Genom analysen framgår det att Arktis som ett nationellt säkerhetsintresse har säkerhetsiserats samt att ett säkerhetsdilemma har uppstått mellan de två stormakterna. Rysslands och USA:s ökade aktivitet i Arktis och deras uttalanden om varandra som potentiella hot tyder på en upprustningsspiral, där stormakterna samlar militär makt i respons till att den andra parten gör detsamma. Säkerhetsdilemmat skulle kunna grunda sig i tidigare spända relationer mellan de två stormakterna från kalla kriget, men återuppstår främst i samband med Rysslands offensiva agerande i Arktis efter de rekordlåga havsis-nivåerna 2007 samt Rysslands annektering av Krim 2014. Den ökade militariseringen i Arktis tyder också på en ökad koppling av regionen som en del av respektive lands nationella säkerhet. Som diskuterats har båda stormakterna ekonomiska intressen i Arktis, vilket skulle kunna vara en anledning till ökad närvaro, eftersom de ekonomiska möjligheterna presenteras som viktiga för den nationella säkerheten. Framförallt för Ryssland, vars verksamhet i Arktis utgör en stor del av landets bruttonationalprodukt (BNP). Genom att analysera utvecklingen utifrån säkerhetsdilemmat blir det också tydligt att staterna reagerar i respons till varandra, vilket speciellt utvecklas efter att Ryssland säkerhetsiseras som ett hot mot den amerikanska nationella säkerheten i Arktis. Den ökade användningen av begreppet "nationellt säkerhet" i respektive lands officiella dokument pekar också på en säkerhetsisering av Arktis som viktig för den nationella säkerheten.

6. Slutsats

I både USA och Rysslands fall ses en ökad koppling mellan respektive lands nationella säkerhet och den arktiska regionen. En rad olika förändringar under tidsperioden 2007 och 2019 kan förklara ökningen av fokuset på regionen. Till exempel kan de rekordlåga havsisnivåerna 2007 och den ryska annekteringen av Krim 2014 kan identifieras som bidragande faktorer. I med den ökade militariseringen i Arktis som följde de händelserna ses ett ökat fokus på den nationella säkerheten i respektive land. Samtidigt ser vi hur Ryssland allt mer kopplat begreppen resurser och militär till sin nationella säkerhet i Arktis, medan utvecklingen i USA:s policys istället betonar militär och Ryssland allt mer i samband med sin nationella säkerhet.

Säkerhetsdilemmat som uppstår mellan de två stormakterna i Arktis kan ha sin grund i spänningarna i området under kalla kriget, och därför skulle man snarare kunna tala om en återsäkerhetsisering av regionen. Under kalla kriget påverkades säkerhetsläget i Arktis av ländernas agerande i andra regioner i världen, vilket även kan ses nu i med den ökade militariseringen efter Rysslands annektering av Krim. Det kan vara en viktig förklaring till det strategiska intresset att möta varandras militära styrkor, i detta fall genom att militarisera kring Arktis.

Samtidigt kan även det förändrade topografiska läget i Arktis förklara en ökad säkerhetsisering, i med hur länderna till stor del kopplar ekonomisk säkerhet till sin nationella säkerhet. Vidare förstås staternas säkerhetsisering utifrån ett säkerhetsbegrepp som inkluderar tillgång till naturresurser och kontroll över handelsvägar och dess förutsättningar för ekonomisk utveckling. En säkerhetsiseringen kan därmed ge legitimitet till att de resurserna försvaras genom militär makt.

För att undersöka om det har skett en återsäkerhetsisering av Arktis av respektive land är det nödvändigt att studera tidigare arktiska policys. För att nå en djupare analys kan det därmed vara meningsfullt att undersöka policys innan 2007, vilket även inkluderar kalla krigs-tiden. En analys av den nya ryska arktiska policyn som ska publiceras 2020 kan också

bidra till ämnet genom att ge en mer rättvis bild till Rysslands eventuella ökade koppling till Arktis.

Det är svårt att förutspå om det förändrade säkerhetsläget på Arktis kommer att leda till framtida konflikt kring regionen eller fortsatt och utökat samarbete. I med den globala uppvärmningen skapas flera olika potentiella konfliktområden som vi inte har handskas med i kontemporär tid. Vi har sett en liknande situationen innan, med rymdkapplöpingen mellan stormakterna under kalla kriget. Trots att vi har identifierat en ökad säkerhetsisering och säkerhetsdilemma om Arktis kan vi inte säkerställa om en liknande konflikt kommer ske mellan Ryssland och USA. Det är klart att en upptrappning av kopplingen till Arktis och den nationella säkerheten sker i respektive land, men det återstår att se om kampen om Arktis kommer leda till ett nytt *kallt kallt* krig.

7. Källförteckning

Arctic Council (2018). *The Arctic Council: A backgrounder*, Arctic Council. Tillgänglig: <https://arctic-council.org/index.php/en/about-us>. Hämtdatum: 2020-01-08.

Arctic Council (2019). *Observers*. Arctic Council. Tillgänglig: <https://arctic-council.org/index.php/en/about-us/arctic-council/observers>. Hämtdatum: 2020-01-08.

Berkman, Paul Arthur & Alexander N. Vylegzhanin (2013). *Environmental Security in the Arctic Ocean*. Dordrecht: Springer.

Brosnan, Ian G., Leschine, Thomas M. & Edward L. Miles (2011). "Cooperation or Conflict in a Changing Arctic?", *Ocean Development & International Law*, nr. 43, s. 173-210.

Byers, Michael (2019). "Cold, dark, and dangerous: international cooperation in the Arctic and space", *Polar Record*, nr. 55, s. 32-47.

Dalby, Simon (2009). *Security and Environmental Change*. Cambridge: Polity Press.

Dannreuther, Roland (2017). *Energy Security*. Cambridge: Polity.

Devyatkin, Pavel (2018). *Russia's Arctic Strategy: Military and Security (PART II)*, The Arctic Institute. Tillgänglig: <https://www.thearcticinstitute.org/russias-arctic-military-and-security-part-two/>. Hämtdatum: 2020-01-10.

Department of Defense (2019). *Report to Congress Department of Defense Arctic Strategy*. Office of Under Secretary of Defense for Policy. June 2019. RefID: 0-564821. Tillgänglig: <https://media.defense.gov/2019/Jun/06/2002141657/-1/-1/1/2019-DOD-ARCTIC-STRATEGY.PDF>. Hämtdatum: 2019-12-10.

Encyclopaedia Britannica (2019). "Arctic" i *Encyclopaedia Britannica*. Tillgänglig:
<https://www.britannica.com/place/Arctic/>. Hämtdatum: 2020-01-10.

Fjelde, Hanne (2017). "Orsaker till krig och väpnade konflikter" i Aggestam, Karin & Kristine Höglund (red.), *Om krig och fred. En introduktion till freds- och konfliktstudier*. Lund: Studentlitteratur, s. 87-101.

Flake, Lincoln E. (2015). "Forecasting Conflict in the Arctic: The Historical Context of Russia's Security Intentions", *Journal of Slavic Military Studies*, vol. 28, nr. 1, s. 72-98.

Floyd, Rita (2013). "Analyst, theory and security: A new framework for understanding environmental security studies" I Floyd, Rita & Richard A. Matthew (red.), *Environmental Security: Approaches and Issues*. London: Routledge, s. 21-35.

Granholt, Niklas, Carlsson, Märta & Kaan Korkmaz (2016). *The Big Three in the Arctic: China's, Russia's and the United States' strategies for the new Arctic*, Rapport/Totalförsvarets forskningsinstitut: FOI-R--4296--SE.

Herz, John H (1950). "Idealist Internationalism and the Security Dilemma", *World Politics*, vol. 2, nr. 2, s. 157-180.

Heier, Tormod (2018). "Avoiding War: How Should Northern Europe Respond to the US-Russian Rivalry?" *Arctic Review on Law and Politics*, vol. 9, s. 267-286.

Jarvis, Lee & Jack Holland (2015). *Security, a Critical Introduction*. London: Palgrave MacMillan.

Johansson, Patrik (2017). "Flyktingar och återvändande" I Aggestam, Karin & Kristine Höglund (red.). *Om krig och fred: en introduktion till freds- och konfliktstudier*. Lund: Studentlitteratur, s. 273-288.

Keil, Kathrin (2014). "The Arctic: A new region of conflict? The case of oil and gas", *Cooperation and Conflict*, vol. 49, nr. 2, s. 162-190.

Kirtman, B., Power S.B., Adedoyin J.A., Boer G.J., Bojariu R., Camilloni I., Doblas-Reyes F.J., Fiore A.M., Kimoto M., Meehl G.A., Prather M., Sarr A., Schär C., Sutton, R., van Oldenborgh, G.J., Vecchi G. & H.J. Wang (2013). "Near-term Climate Change: Projections and Predictability" i Stocker, T.F., Qin D., Plattner, G. K., Tignor M., Allen, S. K., Boschung M., Nauels A., Xia, Y., Bex V. & P.M. Midgley (eds.), *Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 953-1028.

Lanteigne, Marc (2019), "The changing shape of Arctic security", *NATO Review*. 28 juni.

Tillgänglig:

<https://www.nato.int/docu/review/articles/2019/06/28/the-changing-shape-of-arctic-security/index.html>. Hämtdatum: 2020-01-10.

Mikkola, Harri (2019). "The Geostrategic Arctic: Hard Security in the High North," *FIIA Briefing Paper*, nr. 259, s. 1-8.

O'Rourke, Ronald, Comay, Laura B., Folger, Peter, Frittelli, John, Humphries, Marc, Leggett Jane A., Ramseur, Jonathan L., Sheikh, Pervaze A. & Harold F. Upton (2019). *Changes in the Arctic: Background and Issues for Congress*. Rapport/Congressional Research Service: R41153.

The State Council Information Office of the People's Republic of China (2018). *China's Arctic Policy*. January 2018. First Edition 2018. Tillgänglig:

http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm.

Hämtdatum: 2020-01-10.

Pompeo, Michael (2019). *Looking North: Sharpening America's Arctic Focus*. [online]. US Department of State. <https://www.state.gov/looking-north-sharpening-americas-arctic-focus/>.

Hämtdatum: 2020-01-10.

Putin, Vladimir (2019). *Speech and answers to questions at the plenary session of 5th International Arctic Forum*. [online]. President of Russia.

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/60250>. Hämtdatum: 2020-01-10.

Rahbek-Clemmensen, Jon (2017). "The Ukraine crisis moves north. Is Arctic conflict spill-over driven by material interests?", *Polar Record*, nr. 53, s. 1-15.

Russian Federation (2009). *Russian Federation's Policy for the Arctic to 2020*. Translated from Russian. Promulgated: March 30, 2009. Publication of the official governmental newspaper "Rossiyskaya Gazeta". Adopted by the President of the Russian Federation D. Medvedev, September 18, 2008. Tillgänglig:

<http://www.arctis-search.com/Russian+Federation+Policy+for+the+Arctic+to+2020>.

Hämtdatum: 2019-12-13.

Russian Federation (2013) *Strategi I: development of the Arctic zone of the Russian Federation and the national security*. Approved by the President of the Russian Federation Vladimir Putin. Tillgänglig:

<http://www.research.kobe-u.ac.jp/gsics-pcsrc/sympo/20160728/documents/Keynote/Russian%20Arctic%20strategy%202013.pdf>. Hämtdatum: 2019-12-13.

Scopelliti, Marzia & Elena Condee Pérez (2016). "Defining security in a changing Arctic: helping to prevent an Arctic security dilemma", *Polar Record*, vol. 56, nr. 6, s. 672-679.

Shea, Neil (2019). "Scenes from the new Cold War unfolding on top of the world: Militaries are scrambling to control the melting Arctic." *National Geographic*. 8 maj. Tillgänglig:

<https://www.nationalgeographic.com/environment/2018/10/new-cold-war-breeds-as-arctic-ice-melts/>. Hämtdatum: 2020-01-08.

Sjöstedt, Roxanna (2017). "Securitization Theory and Foreign Policy Analysis", *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, s. 1-16.

Snyder, Glenn H. (1984). "The Security Dilemma in Alliance Politics", *World Politics*, vol. 36, nr. 4, s. 461-495.

Soendergaard Larsen, Morten & Robbie Gramer (2019). "Trump Puts Down New Roots in Greenland", *Foreign Policy*, 8 november. Tillgänglig:
<https://foreignpolicy.com/2019/11/08/trump-puts-down-new-roots-greenland-arctic-denmark/>
. Hämtdatum: 2020-01-10.

Stern, Maria (2017). "Säkerhet och säkerhetspolitik" I Aggestam, Karin & Kristine Höglund (red.). *Om krig och fred: en introduktion till freds- och konfliktstudier*. Lund: Studentlitteratur, s. 173-188.

The White House (2009). *Arctic Region Policy*. National Security Presidential Directive/NSPD 66, Homeland Security Presidential Directive/HSPD 25, Washington DC, January 9, 2009. Tillgänglig:
<https://fas.org/irp/offdocs/nspd/nspd-66.pdf> Hämtdatum: 2019-12-19.

The White House (2013). *National Strategy for the Arctic Region Policy*. Washington DC, May 2009. Tillgänglig:
https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/docs/nat_arctic_strategy.pdf
Hämtdatum: 2019-12-13.

The World Bank (2018). *World Development Indicators*, The World Bank. Tillgänglig:
<https://databank.worldbank.org/data/download/GDP.pdf>. Hämtdatum: 2020-01-10.

Wilson Rowe, Elana (2020). "Analyzing frenemies: An Arctic repertoire of cooperation and rivalry", *Political Geography*, nr. 76, s. 1-10.

Waltz, Kenneth N. (1988). "The Origins of War in Neorealist Theory", *The Journal of Interdisciplinary History*, vol.18, no. 4, s. 615-6

